

EZERSZÁZ (VII.)

BRASNYÓ ISTVÁN

VI.

AZ EGYKOR ÉPÍTETT ARÉNÁKBAN

Az egykor épített amfiteátrumok, melyek romjaikban fönnyaradtak, mintha majd sohasem ülne el bennük az oroszlánordítás, és a Neptunus-villás gladiátorok a végtelenségig gyakorolnák az arénák homokján a hálóvetést, biztatva a veteránok által, akik végigjárták a nagy háborúkat Britanniától Kappadókiáig és az afrikai sivatagokig,

Föl sem rémlett az idő zugaiban, hogy árnyékuk helyére másmilyen árnyak vetülnek, más árnyak veszik be magukat a vakolatba, a légiók égette téglák közé –

Más füstje lesz a bemutatott áldozatoknak, melyben évszázadok szele lapoz, mintegy új áldozatát szimatolva,

Apolló és Minerva templomainak kövezetét fölveri a gyom, megőrli a fagy és por szitálja be, ahogy kiontott vére szórná homokját az idő, a sívó homokot, mely nemzedékek fogai alatt csikorgott, egyre koptatva foguk zománcát, még a föld alatt is;

És akik legvégül, sokára érkeztek, már semmit sem láttak a régi ünnepélyekből és a világraszóló ragyogásból,

Hírét sem hallották bíbor tógás helytartóknak, s a nagy császári győzelmek diadalmeneteinek és a légiók aranysasainak, ahogy szárnyalnak a diadalívek alatt,

Más madarat hordoztak baljukon, élesebb karmút és sebesebb röptűt, idegen égtáj mennyboltozatára szokottat,

Melynek röpte ott ível az ég homlokzatának magasságában, járva azokkal, akik mindig hadjáratnyira vannak ősi szállásaiktól, ismeretlen terepen, ahol maguk is ismeretlenek.

Éppígy idegenek számukra a megkövült és az időbe beleomlott hatalmas építmények, templomok, szentélyek és csarnokok, melyekből idegen istenségek kiszámíthatatlan lelke lelkedzik és kísért, halott istenek szellemeként,

Amíg csak Boldogasszony nem költözik rejtekeikbe, különb ragyogással árasztva el a levegőt, tulajdon fényességével futtatva be a menny tükröződését és az éjszakák delejes körvonalait, melyet nők vigyáznak, apró mécszláng mellett,

Az edzett férfiak messze hazulról, sok időbe tellene a nyomukra bukkanni, csak a hírük járja, hogy itt vagy ott tűntek fel, ki él, ki hal; de még az égalj árnyalódása sem utal hollétükre, mintha az ég körbe forogna velük, magukkal ragadta volna őket rettenetes örvénylése, ahogy időről időre nyomuk veszne a meg-megújuló történések során –

De végül, idő múltával, előkerülve, mint akik fellegről szállnak alá, vagy tenger tenné őket partjára, egyszerre csak csapatokban bukkannak fel, miként útra keltek, idegen levegő suhanását hurcolva magukon öltözékük kelméjében, és gyöngyöt ontva meg minden ékességet, sohasem látott díszeket,

Boldogasszony ajándékát, pénzt, mely kalmárok kezén forgott, és mind akár a telihold képe, önmagában is tündöklük a belesulykolt arcvonásokkal:

Megmámorosodva a messi ércolvasztók hevületétől, ír kerül a kifehéyesedett sebekre, a föld írijai, ami csak feltárulkozott a javasok szemének, ős párlatok és főzetek illata hatja át a varázslónők leheletét, akik a hold változásai szerint őrködtek a sápadt tüzek felett,

Ügyelték a földmélyi vizek mozgását, az elveszett tenger árapályát, amelyben megkövült halak vázának rajzolata siklik, és óriás cethalak dobálják hatalmas tömegüket a mélyben, vizek vak sötét zárvényaiban, hogy rengésétől hullámot vet a föld, és a felszínre épített régi kőfalak tovább omladoznak,

Ez megy végbe nagy ünnepek előestéjén a megháborodott tengermélyben, ez jelzi a jövetelt és a visszatérést, hosszú morajlásával, melyre a magasság válaszol nagy dörgésekkel.

Hol teltek a férfiak nappalai, és hol az éjszakái, milyen sátrak szárnyainak szélárnyékában

Elmerülve álmok szintje alatt, melyik hazájukban lebegett elakadt lélegzetű lelkük, mely világuk után kiáltoztak ébredve, és úsztukban mely folyamok partjaira véltek ismerni, és milyen tüzek lobogására az éjszakai partokon,

És milyen szitkokat sziszegtek a derengésben a pirkadatot váró szertartásként, mintegy haláluk révületében,

Kardvasra esküdve, nyílhegyre esküdve, új idegére esküdve, indákkal befuttatott pajzs mezejére, melyet mintha mennykőcsapás írt volna be, és mennykőcsapást készülné felfogni, idegen föld és idegen égalj haragvását, melyben a kétségbeesés időzik,

S a világvége küldözi rettenetes nőtényeit, melyek lidércnyomásként ülnek meg a síkokat, amerre csak elhalad a máshonnan érkező, hogy szusszanása sem legyen –

A kiáltás ívén repül feléjük a kilótt nyíl, de mintha a semmibe enyészne, ahonnan a halál megidegenült szele fú,

És lesz, aki ezt a halált éli, vérenek eleredését, magára maradottan vagdalkozva, viaskodván az éj fenevadjával, ami kitépni igyekszik belőle a hangot, miként bimbóba szökött virág gyökerét;

Ennek a virágnak a mása nyit messze, ugyanerről a gyökerről, a mécsék óvott, halovány lángjában, hogy még pislákol a lét másik ága, hetedhét országon túl,

Fészket lelve idegen kövek oltalmában, Boldogasszony lába előtt, kinek e lángok virágzanak a kifakult, régi vérnyomokon, egész mezejét élteti virágainak, melyek csillagaiként sokasodnak, akár a mennybolt valódi csillagai az elharapózó éjszakában, nagy és eleven távollét lobogása a színe előtt:

Ó, a maga nevelte álomra nyílik szempillája, kiléphetetlen ösvényre, mely fölött nyerítve szellemparipák vágatnak.

Szinte semmit sem tudni a mulandóság azon kufáiról, akik a gyémánt-veretű zablákat hordozzák a karámokban,

Akik színes drágakövekkel kivert kantárokat vetnek a megzabolázhatatlan mének nyakába és vég selymeket vonszolnak lobogtatva a vezéri sátrak között, és ismerik a világtájakat összekötő utakat, és beszélnek valamennyi nép nyelvét,

Akik megfordultak Babel tornyánál, miként az alexandriai rabszolga-piacokon,

Akiknek tevéi tudják a járást a sivatagokon át, és ők maguk ismerik mind a sivatagi fejedelmeket, alázkodva a színük előtt –

Egyszerre itt töltik idejüket, mintha szükségét éreznék az itteni megfontoltság kitapasztalásának, mint akik közelébe férkőztek valamiféle bölcsességnek, miként a sejtett csodának,

Hogy majd hírét vigyék és visszaútjukban híreszteljék újdonságjuk értesüléseiket az eddig ismert átfogalmazásáról, mintha aranyharsonákat fújnának meg, tibeti fanfárokot a világ peremén körbefutó hegyormokon, ahonnan a mélybe veti magát a rivallás,

Melyre messzi birodalmak kánjai kapják föl a fejüket, mint aki elszalasztott alkalomról szerez tudomást.

*

Itt a mindenség föltornyosult folyamata zúdul alá, és ömlik véglegesnek talált céljai felé, miként ha égi folyam áradása szakadna valamelyik világtáj felől, amelynek sodrásán másoktól megidézett istenek hajóznak a föltornyosult levegőn át, magasságokba emelt és érinthetetlen testtel,

Gyepűtlen vidékeket ostromolnak az általuk elővezérelt, fölbolygatott seregek, melyeknek mintha nem lenne hol nyugovóra térniük, üres táborhelyeket hagynak csak maguk után:

Szentélyeik a szabad ég alatt magasadnak a semmiből, csak képzeletükből fölépítve, ezek köré állítják sátraikat és zsúfolják össze kincseiket, mindig élen járva zsákmányolásban,

Ez választott isteneiknek a leginkább kedvére való, a kölcsönvett istenségeknek, melyeket mindétig a sajátjaikként magasztalnak az új esték beköszöntével, amikor az esthajnalcskillag irányából nekilendül a pusztai szél.

Ezeket az isteneket táplálva vérükkel és vérükkel kenve be áldozásuk helyét, ilyen nyomokat hagynak maguk után, szelindekek orrába valót, mint véres csapákat,

Ám vad kutyáikat vadászni küldik, melyek hajnalra elővonszolják a zsákmányt

Vagy nyíllövésnyire terelik a minden ízében reszkető vadat, melynek máris vérét készülnek fölnyalni,

S közben lefetyelik a sötét vizet vizek partjain, nyelvük vöröslő me-regetésével odacsalva a mélyek halait, melyeknek üveges pikkelyeit csonthéjú kagylók lepik, miként a sajkák alját –

Most jöhetnének a rabszolgák Neptunus-villájukkal és öreg lyukú hálójukkal, fölmerülve a lefolyt vizekből, miként vízi istenség az arany-tálak mezejében, amelyet vizek mélyén találni, ahová valakik, egykor e helyt honos népség rémületében vetette őket, vagy vettették, leölt szolgálkával egyetemben, hogy ki sem árulkodhasson a helyről, ahonnan a légiók megfutottak,

És mindez kívül is esik a barbár emlékezeten.

A fejedelem kívül él az emlékezeten, a fejedelem az egyedüli és mostantól mindenkori jelenvaló, akár a világra ébredés, az újonnan születés megszaporodott sereggel, amelyet szőlítésára égtájak küldtek és állítottak hadrendbe, hogy feltárulkozzon előttük a föld és megmu-tassa minden értékét,

A fejedelem égi és földi arca, a két jelenésben megélt jövődő, legtávolabb éppen a jövődőtől, mely nyomról nyomra változik, forgan-dóságát még a vének sem ismerik, kiknek a mindentudás a tisztük.

Hogy ismerik az élet fosszíliait és a fejedelmi földvár földrajzát,

És a vezeklés homálya a kenyerük, miként az erdőségekben lelt remetéknak, akiknek sejtelmük sincs arról, kinek az uralma ért véget, s másrészt kinek érkezett el az uralma,

Ők csak az ösvényeket ismerik, melyeken naponta végigmennek, továbbá a vad gyümölcsök évadját és a források helyét,

Tekintetük csak villózik a lét homályában;

Amit fölfognak belőle, alig több esónél és hónál, és kerülve a rejtjel-meket, a rejtélyek kezére adják magukat,

Hítükben töretnek meg, amelyet a magasabb rendű létezésbe vetettek, és csupán az elérhetetlenségét ünneplik lelkük és testük minden hódolatával, a hátralevő időt, mely kirekeszti őket önmagából, amint érté-sükre jut a fejedelmi szózat, ködként hömpölyögve keresztül a renge-tenen,

Hogy még ős imák sem találnak meghallgatásra, és új vértanúságokat kell tenni a már megkötött időszámításban egy másik időszámítás elle-nében, mely nem Krisztussal veszi kezdetét, hanem a feledéssel, a Mindenség tágas és sötét üregével,

Hogy ebből rajzik elő az emberi létezés, e pogányok miriádjai, gyönyörűségüketelve pogányságukban,

És megszállják a hitet, miként egy tartományt, mint egy castrumot, s benne ülve kormányoznak, ugyanúgy, ahogy a régi pogány császárok, mielőtt semmivé lettek volna –

Vezéreiknek több az ágyasuk, mint amennyit sátruk befogadni képes, külön sátrakban tartják feleségeiket, és megint másokban rabnőiket, akik a harcosok tömegeit szülik, fölismerhetetlenné téve az eddigi világot,

Mindegyre vétetnek a semmiből a maguk törvénye szerint, és özönlenek szerte, kergetve dicsőségüket.

Fújtatók tüzének fénye mellett patkolják lovaikat, készülődve a derengésen való rajtaütésre, mielőtt meglibbenthetné császári hosszú zászlait, és felismerhetővé válnának színeik, ott toporzékolva a rajtaütés félhomályában,

Mint valami égi folyosókon, melyek hirtelen a szabadba torkollanak, anélkül, hogy bármi is útjukat állhatná, kitornek az idegenségbe, fültépő zajongással, mintha az éjszakától megbokrosodott méneseket terelnének, érkeznének halálra szántan, a halál ízeit hordozva, fémes ízű harmatát permetezve széjjel,

De idegen szavak a szájukban, idegen szavak zihálnak, ahogy a pirkadat parazsára fújnak, és fáklyáikkal szélteben az égajlat gyújtogatják, s ebből a világolásból törnek elő, mindig ugyanabból az irányból, Kelet támadatán, a Nap útját követve, miként ha a fényesség űzné őket előre,

És hátukon a Nap jelével elborítják a földet.

A vezérek, beleélve magukat a jó sok tudásába, és jósnők jövendölésére bízva életüket, egyszerűen a rettenthetetlenség kigyózik előttük sziszegve, messze tartományba, amerre még lovaik sohasem fordultak meg, és nem is ismerik a visszautat, csak a sarkantyút érzik oldalukban,

Ez a minden földi erőt megtörni látszó, fenyegető vágatás, amely nem torpan meg a birodalmi kopják sorfala előtt, s melynek hullámai elmosásák a sáncokat, és felfeszegetik a nyugati teknőc páncélját, s hirtelen mily lelkesen futamodnak meg! Irányíthatatlanságuk egyből irányíthatóvá válik, még zsákmányukat is elhányják, mint akiknek már nincs szándékában visszatérni érte:

Mintha sárkány szárnya suhintotta volna meg őket, mely túlvilági játékot űz velük, mert egyszerre újra feltűnnek, miként vesztükbe rohanók, íjukkal csépelve lovaikat, a halál lovait,

Máris felmagasztosultan nyergükben.

Vannak, akik többet tudnak velük nevelkedett testvéreiknél, mert mintha szeretőjüket vezetnék a megézés homályosságán át egy másik életükben, amely múlhatatlan,

Napfordulókra térve, miként veszélyes utak ünnepélyeire, mindegyre a jeladásra várva, amelynek fényessége elvakítja szemük, ahogy hirtelen reggelükre ébrednének,

Százsor elmondott csodák megtestesülésére, melyeknek sehogyan sem tudtak rájönni a nyitjára,

A messzeségek zárja lakatolta le valamennyit, amellyel hosszú időn át birkóztak testük mélyében, önnön erejüket téve próbára, feszítve csontjaikat és inukat szagatva,

Míg végül megérezték bensejükben a feltámadását, hogy végre rájuk talált és áthatotta őket;

Most ennek kiteljesedéséért küszködve, roppant nagy felindulástól ösztökélten hajszolják immár a valóság monstrumait, a megzabolázhatatlanságukkal fölérő megzabolázható szörnyet, mely végzetté magasodik, s elállja visszatérésük útját,

Mily uraivá? – rabjaivá lesznek e földnek, mely húsukat és bensejüket marja, csontjuk velején élősködik, és nincsen mód egyezséget kötni vele, tanácskozni szellemével, sem felülkerekedni rajta, engeszteléséhez kevés a léleklátók tudománya,

Az Öreg Isten irgalmára volna szükség ehhez, az általa kovácsoltott fegyverekre, ez az, ami beárnyékolja látókörüket, és képtelenek kilépni a maguk köré a földre húzott körből,

Mintha fáklyával világítanának itt lelt kőbálványok szemébe, s azoknak vak tekintete lenne az útmutató,

Így rendelhették el már régen valamennyi összetörését, mint gonosz és ártó szellemképét, de számosan vannak még mindig, közönyük fehér köntösében, mely bő redőkben omlik le vállukról, és a kővé vált pusztulást hordozzák alatta.

De megszűrve a fényesség tejét, mintha kinek-kinek a nevét kiáltaná bele az irdatlan nagy pusztaságba, s ki volna az, aki nem ismerne a

tulajdon megnevezésére, s higgadtan tudná viselni e szólítást, mint hajnali madárrikoltást, ismeretlen kísérőjének a régóta várt jelentkezését,

Amely hatalmába keríti, mintegy fontos üzenetet bízva rá, vezéri utasítást, fejedelmi eszmét, mely mindinkább beleéli magát bensőjébe, ismeretlen eredetű villózásként és ragyogásként, mint afféle óriás termet, melyet legendák gyúrtak, megéledt mesék szavaiból ülepedett a megrendült világra,

Miközben magasban és idegenben lakozik a hódoltató, nemzedékeken át, melyeket a világfa hajtásai számlálnak,

Koronájával a mennyek magasán, és gyökereivel a föld mélységeiben, az eredet televényében.

Ennyi bizakodással ki ne venné kétségtelennek a maga diadalmát, és kit ne érintene személyesen a megbomlott egyensúly, s nem igyekezne lovára hagyatkozva a biztos terepre, melyet az állat égtől származó ösztöne kételyek nélkül megsejt, mint hazája földjére kaptat fel rá emberi terhével egyetemben, miként a menekvés útjának ismerője, melynek mindeddig sikerült kitérnie a pusztulás elől;

Hogy e helyen minden időtlen idők óta csak a sötétségről és a halálról szól . . .

Egy derűs órát legalább az áldozatok emlékének!

A ragyogóra sikált áldozati bronzedények csörrenését, a vaskosarak élő parazsának izzását, melyet a feltámadó szél áttetsző fúvása hevít, árnyakkal beírt legyező!

Ahogy rég eldőlt viadatok kimenetelének ünneplése folya, italos vezérek táncolnának a napvilágnál, borukból a földre lötytyintve – a harcokon elhullott ősök teszik a föld varázserejét, s az ez alatt eltelt idő futja be, írja azonosra az arcokat, és az innen vett mély lélegzetvételtől feszül mellkasuk.

*

Védtelen a birodalmak teste, mint az asszonyoké. Hiába érkezik hatalmas császárok kísérete a Nap arany tégelyével. Különb pusztulást láttak már ezek a falak, mert mintha sohasem is emelték volna őket, árnyékuk marad csupán a földön, már nem nagyobbodva a világosság előtt. És a mozdulatokat sem vetíti le a fény, nem másolja, minden marad a maga mozdulatlanságában, ahogy a súlyos városkapukat be-

csukják, s a reteszük nem fog meglazulni. Más zsákmánya lesz az égboltnak, mely öröktől tudja járandóságát, ahogy feltornyosul, mint baljós sejtelem. S az egykori falak alatt, a semmi árnyékában újabb seregek gyülekeznek, mintha megéreznék a helyet, ahogy mindenkori gyöngé eresztéket. Vagy már azzal érkeztek, hogy mindezt ismerték, a tulajdon birtokukként. Ezt kiáltozzák napestig, orkánt túlharsogó kiáltozással, és hitükben máris megingathatatlanul árasztják el tömegeik az utakat.

Megfelelő helyet keresnek ülőgödreiknek, amelyekben ülve asszonyaik szövőszékeiken szőni kezdik a végtelen kelmét.

(Folytatjuk)